

ЕТНОДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ З ТАТАРСТАНУ ТА ПОВОЛЖЯ НА ДНІПРОБУД У 1927-1934 РР.

Представлена робота є підсумковим етнодемографічним аналізом трудової міграції з Татарстану та прилеглих регіонів під час будівництва Дніпровської ГЕС у 1927-1934 роках.

Головним джерелом дослідження стала картотека Відділу найму та звільнення Дніпробуду, яка зберігається у фондах Державного архіву Запорізької області і хронологічно охоплює період з 1927 по 1934 роки.

У роботі розглядалися особові картки волзьких татар з Татарстану і прилеглих регіонів (Пензенська, Оренбургська, Ульяновська, Самарська області, Башкортостан, Чувашія), а також мігрантів не татар з Татарстану, а саме – росіян, чувашів, мордвинів та удмуртів.

Загальна кількість особових карток татар та вихідців з Татарстану за 1927-1934 роки – 1033. За національним складом з них – 813 татар (78,7 %), 104 росіян (10 %), 56 чувашів (5,4 %), 45 мордвинів (4,3 %), 7 башкірів, 1 удмурт.

Місце народження робітників зазначено у 943 картках. З них 808 осіб (85,6 %) – вихідці з Татарстану, 135 осіб походять з інших регіонів Поволжя. Це татари з Пензенської (85 осіб або 9 % від загальної кількості мігрантів), Оренбургської (13 осіб), Ульяновської (5 осіб), Нижегородської (4 особи) областей, Башкортостану (13 осіб), Чувашії (5 осіб).

808 осіб з Татарстану мають наступні райони народження: Чистопольський – 251 особа (26,6 % від загальної кількості мігрантів), Нурлатський – 125 осіб (13 %), Новошешминський – 73 особи (7,7 %), Аксубаєвський – 53 особи (5, %), Буїнський – 52 особи (5 %), Олексіївський – 46 осіб (4,8 %), Черемшанський – 33 особи (4 %), Альметієвський – 24 особи (3 %), Ленінгорський – 14 осіб (1,7 %). Ще з 27 районів Татарстану нараховується від 1 до 12 трудових мігрантів. 90 карток з 808 не містять інформації про місце народження робітника.

Кількість жінок на Дніпробуді за весь період складала менше 10 %. З 1033 осіб – 98 жінок.

Про сімейний стан робітників інформація міститься у 917 особових картках. Одруженими були 475 робітників (51,8 %), 442 – неодружені.

За віком на Дніпробуді переважала молодь до 30 років. Всіх робітників (955 карток із зазначенням року народження) умовно було поділено на кілька груп:

робітники віком від 18 до 22 років – 365 осіб (38,2 %);
робітники віком від 23 до 30 років – 359 осіб (37,5 %);
робітники віком від 31 до 40 років – 138 осіб (14,4 %);
робітники віком від 41 до 50 років – 72 особи (7,5 %);
робітники віком від 51 року і більше – 21 особа (2,2 %).

Рівень освіченості вказаний у 694 картках. З цієї кількості робітників освіченими та малоосвіченими були 513 осіб (74 %), неосвіченими – 181 (26 %). За соціальним походженням всі робітники-татари – це селяни одноосібники, або колгоспники.

Спеціальність вказана у 988 картках робітників і розподілена наступним чином: землекопи – 333 особи (33,7 %), чорнороби – 300 осіб (30 %), вантажники – 139 осіб (14 %), бетоняри – 96 осіб (9,7 %), теслі – 33 особи (3,3 %). Якщо брати виключно татар, то серед них чорнороби та землекопи складали по 33 %, вантажники – 13,5 %, бетоняри – 12 %, теслі – близько 3 %.

Низький рівень освіченості і відсутність у трудових мігрантів середньої або вищої освіти визначали їх спеціальність. Абсолютна більшість вихідців з Татарстану та Поволжя була задіяна на виконанні фізично важкої та некваліфікованої роботи.

Таким чином, у 1927-1934 роках на Дніпробуді сформувалася досить численна трудова діаспора з Поволжя, переважно татарська. Головними ареалами еміграції татарського населення стали центральні та південні райони Татарстану, а також Пензенська область.